

T. B. M. M.

ZABIT CERİDESİ

Yüz elli üçüncü İçtima

2.2.1338 Perşembe

Münderecat

	Sayfa		Sayfa
1. — Zaptı Sabık hulâsası	190:191	Deposu Memuru İhtiyat Mülâzımisanisi	
2. — Azayı kiram muamelâtı	191	Zeynelabidin Efendinin idamına dair ev-	
1. — Lâzistan Mebusu Esad Beyin, Me-		rakın gönderildiği hakkında İcra Vekil-	
murin Muhakemat Heyetini tercih ettiğine		leri Riyaseti tezkeresi	191
dair beyanatı	191	3. — Divanı Temyizi Askerî teşkili	
2. — İzmir Mebusu Tahsin Beyin mezu-		hakkındaki kanun lâyihasının bir an evvel	
iyetine dair Divanı Riyaset kararı	191:192	müzakere edilmesine dair Müdafaa-i Milli-	
3. — Azayı kiramdan bâzılarına mezu-		ye Vekâleti tezkeresi	191
niyet verilmesine dair Divanı Riyaset		5. — Takrirler	192
kararı	192	1. — İçel Mebusu Ali Efendiyle rüfe-	
4. — Lâzistan Mebusu Doktor Abidin		kasının, İdarei kura ve nevahi kanun lâ-	
Beyin tecavüz ettirdiği müddetin sene zar-		yihasının müzakeresi için haftada iki gün	
fındaki iznine mahsubedilmesine dair Di-		tahsis edilmesine dair takriri	192:193
vanı Riyaset kararı	192	2. — Kütahya Mebusu Besim Atalay	
3. — Teklifler	191	Beyin, jandarma karakolları vasıtası ile	
1. — Bolu Mebusu Tunah Hilmi Beyin,		cebren mubayaa ettirilen odun ve kömür	
Bir Tanzim Encümeni teşkiline dair ka-		hakkında temenni takriri	193
nun teklifi (2/446)	191	3. — Kütahya Mebusu Besim Atalay	
4. — Tezkereler	191	Beyin, merkezde açılmış olan Jandarma za-	
1. — Düşmanın tahtı işgalinde kalan		bit Mektebinin kapatılmasına dair temen-	
mahallerde kalmış bulunmasından dolayı		ni takriri	193:195
idama mahkûm edilmiş olan mülâzimievvel		6. — Sualler ve cevaplar	195
Abdüllâtif Efendi hakkındaki evrakın gön-		1. — Siird Mebusu Mustafa Sabri Efen-	
derildiğine dair İcra Vekilleri Riyaseti		dinin, umuru adliyeye mütaallik Adliye	
tezkeresi	191	Vekâletinden سوال takriri	195
2. — Düşman tarafına firar cürmüyle			
maznunualeyh Makinalitüfenk Mühimmat			

	Sayfa	Sayfa
2. — İçel Mebusu Şevki Beyin, umuru dahiliyeye mütaallik Dahiliye Vekâletinden sual takriri	195	dafaai Millîye Vekili Refet Paşanın tahriri cevabı 195:196
3. — Diyarbekir Mebusu Kadri Beyin, Nihad Paşa hakkındaki sual takririne Mü-		4. — Konya Mebusu Vehbi Efendinin, Maarif Nazırı esbakı Şükrü Bey hakkında sual takriri ve İcra Vekilleri Heyeti Reisi Fevzi Paşanın tahriri cevabı 196:197

BİRİNCİ CELSE

Açılma saati 1,5 sonra

REİS — İkinci Reisvekili Faik Beyefendi

KATIPLER : Âtîf Bey (Kayseri), Mahmud said Bey (Muş)

REİS — Efendim; Celseyi açıyorum. Zaptı sabık okunacak :

(Zaptı sabık hulâsası okundu.)

1. — ZAPTI SABIK HULÂSASI

Birinci Celse

Birinci Reisvekili Musa Kâzım Efendinin tahtı Riyasetlerinde bilinikat zaptı sabık hulâsası kıraat ve aynen kabul olundu. Adana'daki zahire buhranına dair Mersin ve Adana mebuslarından mevрут telgraf, bu meseleye mütaallik lâyiha kanuniye ile tevhidden müzakere edilmek üzere Muvazenei Maliye Encümenine, Abdülkadir Kemali Beyin aynı mealdeki sual takriri İktisat, Müdafaai Millîye ve Maliye vekâletlerine havale olundu. Ankara Mebusu Hacı Mustafa Efendi ile rüfekasının Tedrisatı İptidaiye Kanununun on beşinci maddesinin lâğvı hakkındaki teklifin Maarif Vekâletinden celbiyle müzakere olunmasına dair takrirleri müzakere edilerek vekâletten celbine karar verildi. Tekâlifi millîye emrine ademitaatten dolayı Ergani Madeni Bidayet Mahkemesince idama mahkûm edilen Mehmed Ali ile rüfekasının tahliyelerine dair Adliye Encümeni mazbatası kabul olunup mahkeme heyeti hakkında Adliye Vekâletinin nazarı dikkatinin celbine lüzum görüldü. Memurin Muhakematı Tetkik Heyeti ile

Encümeni azalıklarına intihabedilen zevatın esamisi tebliğ olundu.

Tunalı Hilmi Beyin, Ereğli Havzai Fahmiyesine dair sual takriri Heyeti Vekile Riyasetine, Ergani Mebusu Sırrı Beyin hâkimi münferit hükümlerine dair sual takriri Adliye Vekâletine, Sird Mebusu Mustafa Sabri Efendinin Mecellenin birkaç maddesinin lâğvına dair teklifi Lâyiha Encümenine havale olundu. Müdafaai Millîye Vekâletine iki milyon liralık avans itası hakkındaki Kanun ikinci defa reye vaz'olundu. Usulü Muhakematı Cezaiyenin bâzı maddelerinin tadili hakkındaki teklif tetkik edilmek üzere tekrar Adliye Encümenine havale olundu ve teneffüs için Celse tatil edildi.

İkinci Celse

Musa Kâzım Efendinin tahtı Riyasetlerinde bilinikat Müdafaai Millîye Vekâletine avans itası hakkındaki Kanunun 3 müstenkif ve 11 redde karşı 160 reyle kabul olunduğu tebliğ edildi. Meclisten bir Şûrayı Evkaf teşkiline dair Nusret Efendinin teklifi kanunisi müzakere edilerek neticede teklifi mezkûr tasvibedilmemiş ve Şer'îye Vekâletinin, kanunen mevcudolan Şûrayı Evkaf teşkili için 1338 senesi bütçesine tahsisat ilâvesine dair Sinob Mebusu Şevket Beyle rüfekasının takriri kabul olunarak Şer'îye Vekâletine havale edildi. Men'i müs kirat

Kanununun tadili hakkındaki lâyihai kanuniye badelmüzakere reddolunarak Celsei Hafiyeye geçildi.

İkinci Reisvekili	Kâtip	Kâtip
Faik	Âtîf	M. Rağb

REİS — Zaptı sabık hakkında mütalâa var mı? (Yok, sesleri) Zaptı sabık aynen kabul olundu.

2. — AZAYI KIRAM MUAMELÂTI

1. — *Lâzistan Mebusu Esad Beyin, Memurin Muhakemat Heyetini tercih ettiğine dair beyanatı*

ESAD B. (Lâzistan) — Bendeniz Memurin Muhakemat Encümenine, bir de Muhakemat Heyetine tâyin olunmuşum. Tabii her iki tarafta bulunmak caiz olamaz. Memurin Muhakemat Encümeninde bulunamayacağım. Heyette bulunmayı tercih ediyorum.

3. — TEKLİFLER

1. — *Bolu Mebusu Tunalı Hilmi Beyin, bir Tanzim Encümeni teşkiline dair kanun teklifi (2/449)*

REİS — Tunalı Hilmi Beyin, Tanzim Encümeni teşkili hakkında bir teklifi vardır. Lâyiha Encümenine gönderiyoruz.

4. — TEZKERELER

1. — *Düşmanın tahtı işgalinde kalan mahallerde kalmış bulunmasından dolayı idama mahkûm edilmiş olan Mülâzimievvel Abdüllâtîf Efendi hakkındaki evrakın gönderildiğine dair İcra Vekilleri Riyaseti tezkeresi*

REİS — Heyeti Vekileden mevrut Mülâzimi-evvel Abdüllâtîf Efendi hakkındaki evrak, Adliye Encümenine gidiyor.

2. — *Düşman tarafına sîrar cürmü ile maznunun alay Makinaltûfek Mühimmat Deposu Memuru İhtiyat Mülâzimisânisi Zeynelabidin Efendinin idamı hakkındaki evrakı hükmiyenin gönderildiğine dair İcra Vekilleri Riyaseti tezkeresi.*

REİS — Mülâzimisânisi Zeynelabidin Efendi hakkındaki evrak, Adliye Encümenine gidiyor.

3. — *Divanı Temyizi Askerî teşkili hakkındaki kanun lâyihasının bir an evvel müzakere edilmesine dair Müdafaa-i Milliye Vekâleti tezkeresi*

REİS — Müdafaa-i Milliye Vekâletinin Divanı Temyizi Askerî Kanununun bir an evvel müzakeresine dair tezkeresi var. Kanun Cumar-tesi günkü ruznamemize alınmıştır.

2. — *İzmir Mebusu Tahsin Beyin mezuniyetine dair Divanı Riyaset kararı*

REİS — Efendim, Divanı Riyasetin bazı mukarreratı vardır.

Heyeti Umumiyeye

Malta'da mevkuf bulunan Büyük Millet Meclisi âzası tahliye muamelesinden sonra geçen Kanunuevvel evahirine kadar tevarihi muhtelifede Meclisi Âliye iltihak eyledikleri halde henüz Meclise iltihak edemiyen İzmir Mebusu Tahsin Beyden mevrut ve sureti musaddakası merbut telgrafname Divanı Riyasetin 1 Şubat 1338 tarihli 21 nci İçtimaında tezekkür olunmuş ve mebus mazeretine nazaran bu hususta bir karar ittihazi hususunun Heyeti Umumiyeye arzı tensip kılınmıştır. Miri mumaileyhin mâzereti tasvip buyrulduğu takdirde Malta'dan gelen rüfekadan en sonuncusunun tarihi muvasalatından itibaren mezun addolunacak ve o suretle muamele yapılacaktır efendim.

Büyük Millet Meclisi İkinci
Reisvekili
Faik

Ankara'da Büyük Millet Meclisi
Riyaseti Celilesine

Bir seneden beri hasta olan refikamın üç defa mühim ameliyata mecbur edilmesi ve dört aydan beri hastanede kalması vatana ve vazifeye kavuşmaklığımı tehir etti. Tehiratı vâkıdan mazur görülmekliğim ve Şubat 15 ine kadar mezun tutulmaklığımı istirham eder, vatan için muvaffakiyetler dua ederim. Efendim. İşbu telgrafi İsanbul vasıtasıyla çekmeğe mecbur oldum.

İzmir Mebusu
Tahsin

REİS — İzmir Mebusu Tahsin Bey Almanya'da bulunduğunu ve ailesine dört defa amelîyat yapıldığını ve daha bir müddet ailesiyle beraber kalmak mecburiyetinde bulunduğunu beyan ederek 15 Şubata kadar kendisinin mezu addedilmesini bir telgrafla rica ediyor. Divanı Riyaset bunu muvafık görmüştür. Kabul edenler lütfen el kaldırsın. Kabul edilmiştir efendim.

3. — *Âzayı kiramdan bâzularına mezuniyet verilmesine dair Divanı Riyaset kararı*

Heyeti Umumiye

Âtîde isimleri muharrer zevatın mazeretlerine mebni hizalarında gösterildiği müddetle mezun addi Divanı Riyasetin 1 Şubat 1338 tarihli 21 nci içtimasında tensibedilmiş olmakla Heyeti Umumiyenin tasvibine arz olunur efendim.

Büyük Millet Meclisi İkinci
Reisvekili
Faik

REİS — Bekir Sâmî Beyin tabip raporuna müsteniden İtalya'ya gitmek üzere 6 ay mezuniyetini kabul edenler lütfen el kaldırsın. Kabul edilmiştir efendim.

SALİH Ef. (Erzurum) — Reis Bey teklif ediyorum geçen defa gittiği vakit kendisine hareirah verilmiştir. Hiç olmazsa meşhudatını tetebbuatını bize hulâsaten söylesin.

REİS — Urfa Mebusu Bozan Bey temdiden iki ay 21 gün mezuniyet talebediyor. Kabul edenler lütfen el kaldırsın. Kabul edilmiştir.

Saruhan Mebusu Avni Bey avdet etmek üzere yola çıkmış, hastalanmış, bir ay müddetle tedaviye muhtaçtır.

HASAN BASRÎ B. (Karesi) — Reis Bey! Bir meseleden dolayı kendisinin şahit sıfatıyla isticvabına lüzum görülmüştür. Bu mesele onun gelmesine talik edildi. Binaenaleyh Avni Beyin bir an evvel Meclise gelmesi, şubede bulunan meselei muallâkayı intacetmesi lâzımdır. Mezuniyet vermiyelim.

REİS — Mezuniyeti bitmek üzeredir. 1 Kânunisanı tarihindedir. O zamana kadar gelecektir. Kabul edenler lütfen el kaldırsın! Kabul edilmiştir.

Arif Bey Konya tabip raporuna müsteniden temdiden bir ay mezuniyet istiyor. Kabul edenler lütfen el kaldırsın, kabul edilmiştir efendim.

Mustafa Bey Antalya temdiden 1,5 ay mezuniyet talebediyor. Kabul edenler lütfen el kaldırsın, kabul edilmiştir efendim.

4. — *Lâzistan Mebusu Doktor Abidin Beyin tecavüz ettirdiği müddetin sene zarfındaki izinine mahsubedilmesine dair Divanı Riyaset kararı*

Heyeti Umumiye

Mezuniyeti 8 Eylül 1337 de hitam bulduğu halde Meclisi Âliye 10 gün tecavüzle 18 Eylül 1337 de iltihak etmiş olan Lâzistan Mebusu Dr. Abidin Beyin işbu tecavüzünün sene zarfındaki mezuniyetine mahsubuna dair tavriri Divanı Riyasetin 1 Şubat 1338 tarihli 21 nci içtimasında tezekkür olunmuş ve mumaileyhin tecavüz ettirdiği 10 günün emsali misillü sene zarfındaki 3 aylık mezuniyetine mahsubu olmakla Heyeti Umumiyenin nazarı tasvibine arz olunur efendim.

2. II. 1338

Büyük Millet Meclisi İkinci
Reisvekili
Faik

REİS — İşbu Divanı Riyaset kararını kabul edenler lütfen el kaldırsın. Kabul edilmiştir.

5. — TAKRİRLER

1. — *İçel Mebusu Ali Efendi ile rüfekasının, İdarei kura ve nevahi Kanunnu lâyihasının müzakeresi için haftada iki gün tahsis edilmesine dair tavriri*

REİS — Efendim Nevahi Kanununun muayyen günlerde müzakeresine dair İçel Mebusu Ali Efendi ile rüfekasının bir tavriri vardır. Okunacak, lütfen dinleyiniz.

Riyaseti Celileye

Milletin cayı selâmet ve saadetini Nevahi Kanununun vaktiyle ikmal ve mevkii fiil ve tatbiki konmasında görmekte olduklarımızdan dolayı bu esasat dairesinde ve haftada iki gün bu kanunun müzakeresine hasredilmesine karar verildiği halde, aylardan beri bu umuru hayriye kemaliyle terk edilmiş olduğu teessüfle görülmesine ve bu nun bu minval üzere emri ikmalî mümkün olamayacağı tezahür eylemesine binaen bir gün evvel ikmal edilmek üzere ber mucibi karar kanunu mezkûrun müzakeresine tahsis edilen iki günün

bersabak ana hasrı ve imkân müsait ise Pazar günlerinin dahi bu kanunun müzakeresine tahsisi hususunun Heyeti Umumiyece bir karara raptını arz ve teklif ederiz.

31 Kânunusani 1338

İçel Mebusu	Gümüşane	Tokad
Ali	Mehmed Ruşen	Mustafa
Yozgad	Adana	Erzincan
Bahri	Mehmed Hamdi	Hüseyin
Kângırı	Kayseri	Dersim
Behcet	Âtîf	Mustafa
Kırşehir		Dersim
Cevdet		Ramiz

SÜLEYMAN SIRRI B. (Yozgad) — Efendim esasen Heyeti Muhtereme bu kanunun müzakeresini muayyen günlere tahsis etmiş idi. Binaenaleyh bunu tekrara lüzum yoktur. Bu kararın istimal ettirilmesi Riyasetin elindedir.

MUSTAFA B. (Karahisarî Şarki) — Reis Bey : Meclisi Âli bunun muayyen günlerde müzakeresini evvelce kabul etmişti. Ancak bu mesele Divanı Riyasete aittir. O suretle teklif edilmesini rica ederim.

REİS — Bu takriri kabul edenler lütfen el kaldırsın, takrir kabul edilmiştir.

2. — *Kütahya Mebusu Besim Atalay Beyin, jandarma karakolları vasıtasıyla cebren mubayaa ettirilen odun ve kömür hakkında temenni takriri*

REİS — Efendim Besim Atalay Beyin bir temenni takriri vardır ki, jandarma karakolları vasıtasıyla cebren mubayaa ettirilen odun ve kömürler hakkındadır. Bunu dairei aidesine havale ederiz.

MUSTAFA B. (Karahisarî Şarki) — Eğer öyle cebren alınmak gibi bir hal vâkı oluyorsa resmen bir istizah takriri verilmelidir.

BESİM ATALAY B. (Kütahya) — Efendim cebren taşıtırıyor, gözlerimle gördüm.

MUSTAFA B. (Karahisarî Şarki) — Efendim mademki öyle bir şey vukubuluyor, mafevkinden istizah yapılmak suretiyle kendilerini tecziye ederiz.

REİS — İcabi icra olunur efendim.

3. — *Kütahya Mebusu Besim Atalay Beyin, merkezde açılmış olan Jandarma Zâbit Mektebinin kapatılmasına dair takriri*

REİS — Yine Kütahya Mebusu Besim Atalay Beyin, Jandarma Zâbit Mektebi hakkında bir takriri vardır.

BESİM ATALAY B. (Kütahya) — Rica ederim Reis Bey okunsun da nereye doğru gittiğimizi arkadaşlarımız görsünler.

Riyaseti Celileye

Jandarma Kumandanlığınca merkezde bir Zâbitan Mektebi açılmış ve staj için taşralardan zâbitler celbedilmekte ve bunlara yüzlerce liralık harcırahlar verilmekte imiş. Mektebin muallimlerine dahi birçok harcırahlar verilerek, şuradan buradan mensuplar toplanmış. Hattâ Erzurum vilâyetinden dahi muallim zâbit getirilmiştir. Bâzı yerlerde dahi maaş ve harcırah verilemediği için davet edilen zâbitler icabet edememişlerdir. Böyle nâkıs ve fevkalâde masraflı ve bugün için olkadar faideli olmıyan bu mektebin kapatılmasını nef'i hazine namına teklif ederim.

29 . I . 1338

Kütahya Mebusu
Besim Atalay

MUSTAFA KEMAL B. (Ertuğrul) — Reis Bey; mesele bu mektebin kapatılmasına da irdir. Rica ederim; bu hususta müzakere cereyan etsin ve mesele kapansın, hakikaten bugün için bize Jandarma Mektebinin lüzumu yoktur. Bize halihazırda ordu mektebi lâzımdır.

BESİM ATALAY B. (Kütahya) — Takririmde arz ettiğim veçhile Jandarma Dairesi birtakım zâbit mektepleri açtı ve aynı zamanda birtakım efrat mektepleri de açtı. Buna bir dereceye kadar aklım erer, fakat bu yetmiyor muş gibi daire müdürlerinin ibram ve ısrarı üzerine bir de Zâbit Mektebi açıyorlar. Ve buna tâ Bayburt'tan muallim getirtiyorlar, Diyarbekir ve saireden ve her taraftan birtakım zâbitan celbediliyor. Güya bunlar orada staj göreceklermiş, halbuki bir bey, orada çıkıp bir konferans veriyor ve bu maksat için yirmi bin liraya yakın para sarf ediliyor. Memleketin böyle paraya muhtacolduğu bir zamanda ve hattâ bâzı yerlerde 5, 6 aydır maaş veremediğimiz halde bu paralar sarf olunuyor. Rica ederim; bu israfata lüzum var mıdır? (Yok sesleri, istizaha kalbedin sesleri) Efendim; istizah ve saire ile vakit geçmesin. Her dakika için yüzlerce lira akıyor. Halihazırda memlekette konferanstan ziyade yüz liranın daha zi-

yade ehemmiyeti vardır. Rica ederim bu mektep bir an evvel kapattırılın.

HÜSEYİN AVNİ B. (Erzurum) — Bütçe müzakeresi ruznamede mevcuttur. Bu mesele o zaman mevzuu müzakere olur.

SÜLEYMAN SIRRI B. (Yozgad) — Efendim; Besim Atalay Bey (Umum Jandarma Kumandanlığı bir Zâbit Mektebi açmış, etraftan zâbitleri harcırahlarını vermek suretiyle celbettirerek staj yaptırıyor) buyurdular. Halbuki malûmûlileri veçhile birtakım ihtiyat zâbitanı jandarmaya intisabetmişlerdir. Bunlar kanunen altı ay hizmet ettikten sonra ve jandarma mektebinin küşadında mektebe iştirak edip orada talimatı tedrisiyeyi ikmal etmekle de meşruttur. Vakit vakit jandarmadan şikâyet ediyoruz. Halbuki bunların celbi ile talim ve terbiyelerine itina edildiği için de muarız bulunuyoruz. Sonra bu celbedilen zâbitan ya meccanen geliyorlar veya harcırah alıyorlar. Meccanen geliyorsa şikâyete mahal yoktur. Harcırah veriliyorsa vaktiyle Mecliste kabul edilen bir tahsisatı daire sarf etmiş oluyor. Binaenaleyh tahsisatsız bir para sarf ediyorsa o vakit mesul edebiliriz. Binaenaleyh takririn reddini teklif ederim.

EMİN B. (Erzincan) — Efendim, mesele bütçe meselesidir. Hüseyin Avni Bey söyledi. (İşitilmedi). Sonradan Süleyman Sırrı Beyin dediği gibi, fazla bir para verildiği de yoktur. Bütçe ise bugün eldedir. Bugün, yarın müzakere edilecektir. Aynı zamanda dairei aidesinden de kimse yoktur ki, müdafaa etsin. Her halde müzakeresi cereyan edecek ise dairei aidesinden birisini celbedip müzakeresi cereyan etmelidir. Daha sonra temenni takriridir. Aidolduğu daireye gönderilmelidir.

KADRİ B. (Diyarbakir) — Efendiler, Besim Atalay Bey biraderimiz zâbit mektebine itiraz buyuruyor. Fakat efrat mektebini kabul ediyor. Efrat mektebini kabul ettiğine nazaran jandarma tahsilinin bir meslek tahsili olduğunu da kabul ediyor demektir. Nefer zâbit olmak için ayrıca bir tahsile tâbi değil midir? Neferlikte ifayı vazife edebilmek için her halde bir tahsile tâbi olduğunu kabul ediyor da zâbit olmak için ayrıca bir mektep tahsili görmek icabetmez mi?

Sonra 1337 senesinde bir bütçemiz var ve bu bütçede bir zâbit mektebi namına bir meblâğ ka-

bul ettik. Bunu tatbikten başka bir şey yapmıyorlar.

Erzurum ve Diyarbakir'den muallim getirilmesi meselesine gelince, biz bugün sair hususatta ve şuaabatta elimizden gelse Avrupa'dan bile harcırah vermek suretiyle muallim getireceğiz O halde jandarmada bir mesele olduğuna göre ki bütçede bunu kabul etmişiz. Binaenaleyh şimdiye kadar siyaseti dâhiliyede ne kadar gayrimâkul, gayrişuuri hareket etmişsek şimdi bunu takibetmiyerek mâkul düşünen bir Hükümet usulüne tebaiyetle hareket edeceğiz. Bu da ancak jandarmayı bir meslek tanımak, meslek dâhiliyede bir tahsil, bir terbiye vermekle olabilir. Eğer okumasınlar da şimdiye kadar nasıl kır serdarı gibi hareket ettilerse, hareket etsinler diye kabul ediliyorsa o başka. Yok eğer ilmî bir meslek olarak kabul edilmişse bunun için de para ve harcırah verilecek ve mektep açılacaktır.

MEMDUH B. (Karahisar Şarki) — Şimdiye kadar Meclisi Âlide jandarma hakkında vâkı olan birçok şikâyetlerin acaba bir gün gelip de bu şikâyetlerin ortadan kalkacağı hakkında bâzı tedabir ittihaz edilip edilmeyeceğine bendeniz intizar ediyordum. Beyefendinin vermiş olduğu teklifin ilk satırlarını dinlediğim vakitte zannediyordum ki, son zamanda Jandarma Umum Kumandanlığının iktisabetmiş olduğu intizamdan bahsedilecek ve teşekkür edilecek. (Gürültüler, meydanda sesleri) Evet... Samsun'da. Yalnız Samsun'da değil; vilâyatı sairede bugün jandarma... (Gürültüler) Beni dinliyeceksiniz. Hakkın yok cevap vermiye. Bugün yalnız Samsun'da değil, bugün jandarmanın vilâyatı sairede değil, Bolu'da, diğer vilâyette ve bilhassa Samsun'da - ben açık söylüyorum - cidden bu yerlerde muvaffakiyeti, mevzi birçok muvaffakiyeti vardır. Bugün jandarmanın her yerde sâkitane ve mevzi birçok muvaffakiyatı vardır ve bunların muvaffakiyatını bizler, her gün gazetelerde, görüyoruz. Efendiler bundan maada - rica ederim sözümü kesmeyin - (Devam, devam, sesleri) Jandarma talim ve terbiye edilmezse ve zâbiti halimükemmeliyette bulunmazsa her hangi bir meslekin evveleminde zâbitanı talim ve terbiye edilmezse o meslekin artık madun tabakatında intizam aramak bittabi caiz olamaz. Esasen Muvazenei Maliye Encümeninde de bu zâbit mektebi kabul edilmiştir; zâbitan mektebi - bu âdeta beyin buyurdıkları gibi - konferanslar değil, jandarma zâbita-

nının tahsili için, esash yapılmış bir mekteptir, bir müessesedir. Kendinin bahsettiği konferans da hamiyeten verilen ve bilâüerret yapılan, zâbitanın tenviri efkârına yarar teşebbüsatından ibarettir. Bunun için beyefendinin takrirleri münakaşaya değmez, Heyeti Vekileye de gitmesi lâzım değildir. Yalnız bendeniz şunu arz edebilirim ki; bir vesile düşse de diğer devairde tahkikat veya teftişat için bir kere jandarma dairesine gidip, Umum Jandarma Kumandanlığına teşrif etseler de oradaki hali mükemmeliyeti ve intizamı görseler. Bendeniz bu kadar söylüyorum.

VEHBİ Ef. (Konya) — Efendim; bu kürsüde her şeyin tekâmülâtından bahsolunur. Tekemmülâtı arzu etmedik bir kimse olmaz. Fakat tekemmülâtın yegâne istinatgâhı para, mangırdır. Mesele oradadır. Bununla beraber beyefendiler buyuruyorlar ki; bu tahsisatı Muvazene Encümeni kabul etmiş. Ve esasen bütçeye konmuş. Bütçede bulunan bir para sarf olunuyor. Efendiler bütçede para var da niçin maaş verilmiyor? Bütçeye konuldu diye hemen bu parayı bir yol bulup sarf etmek vacip midir? O bütçeye konmuş olan para eğer sarf olunmıssa ve senei âtiyeye kalmış olsa başka bir millete mi kalacak? Yine bu milletin değil midir?

KADRI B. (Diyarbakir) — Konya Darüleytamına verince sesiniz çıkmıyordu.

VEHBİ Ef. (Konya) — Ben Konya Eytamhanesine dair söz söylemedim. O zaman söyliyeydiniz. Bundan beni muaheze edemezsiniz. Beyefendi o mesele başka, bu mesele başkadır. (Devam sesleri) İkincisi, beyefendi buyurdular ki; zâbitanın tedrisi lâzımdır. Efendiler inzibat memurluğu, eşkiya takibi ve memlekette yolsuzlukların önüne geçmek beylikle olmaz. Deli Mehmed bunu yapar. Efendiler, istatistiğe bakınız. Mektepler yokken, zâbitan okutulmadan, yani Jandarma Zâbit Mektebi yokken ve hususi bir mektepten jandarma çıkmazken askerlikte çavuşluk etmiş, neferlik etmiş, münasip adamları mahallinde jandarma yazarken hepimiz bilirsiniz ki; memlekette emuiyet bundan daha iyi idi. Ne zaman ki mektepleri açtık, jandarmayı okutmaya başladık, asayiş kalmadı.

TUNALI HİLMİ B. (Bolu) — Yaşasın alaylılar!

BİR MEBUS Bey — Maarif Vekâleti mülgadır. O halde...

VEHBİ Ef. (Konya) — İyi yazan ve okuyan hayatın kıymetini iyi bilir. Eşkiya üzerine varamaz. Eşkiya üzerine kumandan, eşkiyayı takibedecek jandarma kumandanı Deli Mehmed olmalı Efendiler. Faidesizdir bu, rica ederim; halimizi, mevkiimizi düşünelim, ona göre iş yapalım.

BESİM ATALAY B. (Kütahya) — Reis Bey cevap vereceğim müsaade buyurunuz hakkım değil mi? (Gürültüler)

SALİH Ef. (Erzurum) — Heyeti Umumiye müzakerenin devamını istiyor. Siz niçin mâni oluyorsunuz?

REİS — Efendim bu takriri Hükümete tevdi edeceğim.

Bu takririn Hükümete havalesini kabul edenler lütfen el kaldırsın. Kabul edilmiştir.

BİR MEBUS Bey — Reis Bey kaç reyyle?

BESİM ATALAY B. (Kütahya) — Reis Bey ben söz istirham ettiğim halde hakkımı gaspettiniz.

REİS — Rica ederim.

6. — SUALLER, CEVAPLAR

1. — *Siird Mebusu Mustafa Sabri Efendinin, umuru adliyeye mütaallik Adliye Vekâletinden sual takriri*

REİS — Siird Mebusu Mustafa Sabri Efendinin, adliye umuruna dair Adliye Vekâletinden sual takririni Adliye Vekâletine gönderiyoruz.

2. — *İçel Mebusu Şevki Beyin, umuru dahiliyeye mütaallik Dahiliye Vekâletinden sual takriri*

REİS — İçel Mebusu Şevki Efendinin Dahiliye Vekâletinden sual takririni Dahiliye Vekâletine gönderiyoruz.

3. — *Diyarbakir Mebusu Kadri Beyin, Nihad Paşa hakkındaki sual takririne Müdafaa-i Milliye Vekili Refet Paşanın tahriri cevabı*

REİS — Nihad Paşa hakkında Diyarbakir Mebusu Kadri Beyin sual takririne müdafaa-i Milliye Vekâletinin cevabı okunacak.

Riyaseti Celileye

Elcezire Cephe Kumandanlığındaki suiistimalinden dolayı vazifesinden azledilerek mah-

kemeye verilmesi takarrür etmiş olan Nihad Paşanın elyevni hangi mahkemeye verilmiş olduğunun Erkân Harbiyei Umumiye ve Müdafaa-i Millîye ve Dahiliye vekâletlerinden sual buyurulmasını teklif ederim.

29. XII. 1337
Diyarbakır
Kadri

B. M. Meclisi Riyaseti Celilesine

31. XII. 1337 tarih ve 1481/2630 numaralı tezkerei celileleri cevabıdır.

Elcezire Kumandanlığından azledilerek tah-tı muhakemeye alınması takarrür etmiş olan Nihad Paşa hakkında mevcut evrakı iştikâiye cemi ve celp ve telif edilmiş ve meyaddı müş-tekâbiha hakkında tahkikatı evveliyeye evrakı vücuda getirmek üzere lâzımgelen es'ile ken-disine gönderilmiş olduğundan vâridolacak ce-vaplara göre muamelei muktazıyei kanuniye tatbik ve takibolunacaktır, efendim.

9. I. 1338

Müdafaai Millîye Vekili
Refet

KADRİ B. (Diyarbakır) — Efendim geçen sene bütçe meselesinde mevzu bahsolmuştuk. Nihad Paşa mahalli memuriyetine gitmeden ve ordu kumandanlığına tâyin edilmeden evvel şahsına vâkı olan taarruzdan dolayı Hekimhan'da hâzı feraatta bulunmuş. Bunu sorduk. O vakit cevap alamadığımız gibi bilâhara vâkı olan sual takrirlerinden bir şey çıkaramadık. Bu adam orada bir kere mücrimdir ve mücrim olduğuna dair evrakı tahkikiye vardır. Bundan dolayı ne yapılmış olduğunu soruyoruz. Henüz evrak tedarik edilmemiş. Edilecek ve kendisine hâzı sualler sorulmuş. Mücrim veya müttehem olan bir adam oluyor da buraya niçin gelmiyor? (Sivas'ta oturuyor, sesleri) Sivas'ta niçin oturuyor? Müdafaa-i Millîye Vekili, sual tevcih edecekse niçin getirtmiyor? Bunu soruyorum. Bu sual kâfi değildir. İstizaha kalbediyorum.

REİS — Bir takrir veriniz, istizaha kalbediniz efendim.

ALİ SÜRURİ Ef. (Karahisar Şarki) — Su-al varakaları aidolduğu vekâletlere gönderilmezden evvel Heyeti Celileye malûmat verilmez. Gönderilir, ondan sonra malûmat verilir ve on-

dan sonra müzakere edilir. Nizamnamemiz böyledir. Teamülümüz bundan ibarettir.

REİS — Öyle yapıyor, fakat bu cevaptır efendim.

4. — *Konya Mebusu Vehbi Efendinin, Maarif Nazırı esbaki Şükrü Bey hakkında sual takrir ve İcra Vekilleri Heyeti Reisi Fevzi Paşanın tahriri cevabı*

REİS — Konya Mebusu Vehbi Efendinin, Maarif Nazırı sabıki Şükrü Bey hakkındaki sual takririne Heyeti Vekile Riyasetinden mevрут cevap var. Okunacak:

BİR MEBUS BEY — Nihad Paşa meselesi ne oldu Reis Bey?

REİS — Nihad Paşa meselesinde sual sahibi bir takrir verir, istizaha kalbederiz.

MUSTAFA B. (Tokad) — Nasıl olur efendim? Herkes istediği yerde, istediği gibi hareket etsin? Biz buraya milletin hukukunu muhafaza ya geldik.

REİS — Milletin hukukunu müdafaaya memursanız bir takrir verirsiniz. Meseleyi hallederiz.

SÜLEYMAN SIRRI B. (Yozgad) — Zannedirim Nizamname böyledir. Sual sahibine sorarsanız. Cevabı kâfi görüyor mu? Görmüyor mu? Görmezse istizaha kalbini teklif eder ve reye korsunuz.

REİS — Kendilerine sordum efendim. Mesele sual sahibine aittir.

EMİN B. (Erzincan) — İstizaha kalbediyorum, dedi.

REİS — Rica ederim, mesele kapanmıştır.

Riyaseti Celileye

İstanbul'da bulunan ve seferberlikte Maarif Nazırı bulunan Şükrü Beye Ankara Hükümeti tarafından mazuliyet maaşı verildiğini işittik. Şükrü Bey millete karşı tebrii zimmet etmediği gibi İstanbul'da Maarif Nazırı olan bir zata Ankara Hükümetinden niçin maaş veriliyor? Ve Heyeti Vekilenin ne gibi esbaba mebni karar verdiklerinin Heyeti Vekile Riyasetinden sual olunmasını teklif ederiz.

5 Teşrinisani 1337

Konya
Vehbi

Niğde
Mustafa Hilmi

B. M. Meclisi Riyaseti Celilesine

Maarif Nazırı Şükrü Beye Ankara Hükümetinden niçin maaş verildiğinin ve bu bapta Heyeti Vekilece müttehaz kararın ne gibi esbaba mebni bulunduğunun sualine dair 6. XI. 1337 tarih ve 1115/2062 numaralı tezkereyi sâmiye Riyasetpenahileri ile sureti irsal buyurulan mebus Vehbi Efendinin takriri kıraat edildi. Malûmu sâmilere olduğu üzere vatana ve âmâli milliete merbutiyet ve hizmetleri müşahede edilen zevata her nerede olursa olsun onların vazifei vataniyelerini hatırladıkları gibi Hükümeti milliyenin de bu hâtırai mukaddese ashabını düşünmesi bir vazifei mühimmedir. Ve istihdaf edilen bu gayeye mebnidir ki, mebusanı kıramdan bâzı zevat men'i yedihtiyarlarında olmıyan esbabı mücbire ve mânia dolayısıyla bir müddet buraya gelmeye muvaffak olamadıkları halde muhassasatları tediye olunmuştur ve bu cümleden olarak, vatana merbutiyet ve âmâli milliyeye hizmetleri sebebiyle İngilizler tarafından tevkif olunarak bilâhara da fiilen, kaalen, kalemen hizmeti vataniyeden mahrum bırakmak emeliyle Malta'ya gönderdikleri zevata hiç olmazsa efradı ailelerinin ev maişetlerinde bir yardım olmak üzere bunlar meyanında mazuliyet maaşına kesbi istihkak ettikleri halde henüz almamış olanlara da usulen tarihi azillerinden itibaren müstahak oldukları maaşın tahsisıyla burada bulunanların kendilerine ve Malta'da olanların aile veya mutemetlerine itası takarrür ettirilmiştir. Şükrü Bey de Malta mevkufini meyanında olması ve karardan istifadesine esbab ve vesai ki resmîyede bulunmaması hasebiyle vukubulan müracaatine mebni tarifâtı kanuniye dairesinde ahzolunan sicil varakası ve müddeti hizmet cetveline nazaran tahsisi maaş edildiği arz olunur efendim.

İera Vekilleri Heyeti Reisi ve Erkânı Harbiye Umumiye Vekili

Fevzi

VEHBİ Ef. (Konya) — Efendiler ben bu suali soralı belki beş ay oldu. Cevabı beş aydır teahhür etti; bilmem ne hikmete mebni gelemedi. Şimdi efendiler Maarif Nazırı sabıkı Şükrü Bey bir kere İstanbul'da Nezarette bulundu bu Hükümetle alâkası yoktur. İkincisi efendiler; Maarif Nazırı sabıkı Şükrü Bey mülk ve milleti şu hale getiren kabinede dâhildir. Bunlar kendisine sual olunmuş, cevap verilmiş, beraet etmiş midir ki bu Hükümet Şükrü Beyi besliyor? Efendiler: Malta'da bulunduğu müddet müterakim maaşını aldığı gibi buraya geleli de iyi bilmiyorum. Ayda ya doksan altı veyahut yüz lira her halde verilmektedir. Cephede hal malûmdur. Söylemek istemiyorum. Rica ederim ben bu suali kâfi görmüyorum. Maliye Vekili Beyefendiden ayrıca sordum. Çünkü buna cevap gelmeyince bir yerde takıldı. (Şeker meselesinden maznundur sesleri) O meseleyi bilmiyorum, bu suale cevap verilmeyecek ümidiyle Maliye Vekâletinden de ayrıca sordum. Ben bu cevabı kâfi görmüyorum. Maliye Vekili gelsin, şu kürsüden şu parayı nereden veriyor? Ve hangi hizmeti mukabili veriyor? Şu tezkerede diyorlar ki; memlekete vâkı olan hidemat, bilmem nesine mükâfat... Şükrü Bey memlekte ne gibi hizmet etti? Rica ederim, memleketi tahribettiler, rüsva ettiler, memleketi mahvetttiler, bu hale getirdiler. Kahrolsun. (Kahrolsun sadaları) Kahrolsun, kahrolsun!

OPERATÖR EMİN B. (Bursa) — Burada olmıyan bir şahsı tahkir etmek insaniyete yakışmaz. Ben onun tarafından Hoca Efendiye reddediyorum.

VEHBİ Ef. (Konya) — (Şiddetli ve sürekli gürültüler) Sen ne anlarsın be? Otur, otur.

REİS — On beş dakika teneffüs edilmek üzere celseyi tati eldiyorum.

(Kapanma saati : 3,30)

(İkinci celse hafidir)

